

Eiki Nestor:
riigi
reformimisel
ei tohi
kaotajaks olla
demokraatia

lk 2

Jaak Prints
riigikogule:
me ei pea
kartma

lk 7

**15. oktoobril
mine
kindlasti
valima!**

Sotsiaaldemokraat

oktoober 2017 | sotsid.ee

Septembris toimus Riigikogus sotside poolt algatatud riikliku tähtsusega küsimuse arutelu “Eesti demokraatia ohud ja väljakutsed”, kus esines oma mõtlemapaneva sõnavõtuga ka Marju Lauristin, kelle kõne kõlavamad mõttekäigud me allolevalt välja toome. Täispika versiooniga saab tutvuda sotside kodulehel.

Marju Lauristini mõtted hirmust, hirmutamisest ja demokraatiast

„**J**a siis on teine äär. Teine äär, mis on siis vasakul poolel, kust ma kuulen ja me kõik kuuleme parema äärega üsna sarnaseid esinemisi, kui jutt on Putini poliitikast. Aga mingites teistes asjades kuulen mina sealt ka neid häält ja seda retoorikat, mis kõlas näiteks siin, selles saalis 1940. aastal. Ja seepärast on minul, olles oma isa tütar, seda võib-olla kõige lihtsam öelda, et see on see retoorika, millega lollitati siis tegelikult ju inimesi ja maailma. Tõepoolest, tookord õhutati sellist emotsionaalselt n-õ viha ja halvustavat suhtumist Eesti riiki ja demokraatiasse üldiselt, sellesse samasse kodanlikku demokraatiasse. Siis nimetati seda kodanlikuks demokraatiaks, mida me nüüd nimetame liberaalseks demokraatiaks.“

„**K**a 2017. aastal kõlavad paraku seda tüüpi kõned, mis õhutavad sellist vaenu ja räägivad, kuidas tuleb võidelda kapitalismi vastu, mis on vereimeja. Mina näen, et need on nagu tsitaadid Viktor Kingissepa raamatutest.“

„**A**ga me peame aru saama, et meie väikeses n-õ vee- ja klaasipoliitikas, kus ikka mängib Miku Manniga, võib olla ka ühe inimese, ühe väikesel rühmal avalikule kliimale väga palju suurem, kui ta on väga suures poliitikas, kus tõesti need lained käivad risti. Meil võib tegelikult üks ajalehe artikkel, üks poliitiline kõne, mingisugune üks hüsteeriline karjatus, mingisugune üks kaasus – kui seda hakatakse ära kasutama mitte kogu riigi, mitte ühise arengu huvides, mitte demokraatia huvides, vaid mingi lühiajalise punkti huvides –, tekitada tegelikult palju rohkem segadust, kui suures riigis või Euroopas tervikuna. Ja eriti hull on olukord siis, kui on näha, et meil pole tekkinud vaid üksikuid poliitikuid, keda on ju alati olnud, vaid ka poliitilisi rühmitusi, kes täiesti sihilikult kasutavad sellist võimalust ära, et meie väikeses kajamullis ja -ruumis hakkavad need niiviisi võimenduma, et tekitavad neis inimestes, kes poliitikast väga palju ei tea ja seda väga palju ei jälgi – ja me teame, et neid inimesi on järjest rohkem – sellise emotsionaalse paanika.“

Marju Lauristin
Tartu linn, nr 277

„**E**estis on tekkinud tendents, et kasutatakse inimeste igasugust pettumust, olmelist meeleheidet, teatud sotsiaalset viha, mis tekib ju ikka siis, kui ühiskonnas on ebavõrdsus küllalt suur. Igasugune selline pinnas tekitab alust emotsionaalseks reaktsiooniks, agressiooniks, see on seesama anger. Kui seda hakatakse kohalikus poliitikas omaenda poliitilise kasu lõikamise eesmärgil ära kasutama, siis ma ütlen, et see on eeskätt ja esmalt poliitiliselt vastutustundetu. Liberaalsed demokraatlikud väärtused on selles mõttes tõesti ohus, kui neid hakkab ründama niisugune pimedate emotsioonide laine, mida

võib valla päästa kergesti, aga mida ohjas hoida on tegelikult raske.“

„**E**uroopa ajalugu teab seda, kui raske on seda ohjas hoida. Seda teavad need, kes on näinud, kuidas tekkis Saksamaal olukord, kus läbi valimiste tulid võimule need jõud, kes pärast Saksamaa tegelikult hukatusse viisid. Seda on näinud inimesed nagu meie. Vanaema inimesed mäletavad seda viha õõtsutamist, kogu sellist retoorikat, millega püüti hoida neid masse ohjas Venemaal ja mujal. Meil Eestis oli see natuke raskem, aga tõepoolest – ohjas

just nimelt selle hirmuga, selle vihaga ja mitte lastes mitte mingisuguseid demokraatlikke väärtusi ega vabadusi endale pinnast võita.“

„**A**ga kui niisugune väikene riik nagu Eesti, kelle suhtes nagu nii on väga palju teadmatust, lubab endale luksust n-õ lasta allavoolu see maine, mis meil on, just nimelt sellise demokraatliku, edumeelse, ka just demokraatlikult konsensusliku ühiskonna, siis see on kapital, mille kaotamine on väga-väga raskesti korvatav.“

JUHTKIRI

Indrek Saar, kultuuriminister

Mustamäe, nr 998

Peame kaitsma oma kultuuri kurjuse ja rumaluse eest

Viimased nädalad on toonud kaasa kaks juhtumit, mis on selged ohumärgid meie kultuurile ja loomevabadusele. Mõlemal juhul on poliitikud tahtnud võtta kunsti tegemise enda kätte: üks neist rumal ja käpardlik, teine rumal ja kuri.

Kõnelen ühelt poolt Linnahalli kui muinsuskaitseobjekti kahjustamisest. Meil võib olla erinev arvamus selle kohta, kas sinna värvitud grafiti on kaunis või kits. Kultuuri võlu avatud riigis ongi see, et kriitika ja eri seisukohad on lubatud. Kuid täiesti lubamatu on teadlik seaduse rikkumine, muinsuskaitseobjekti kahjustamine ning valimiskampaania korraldamine sisuliselt maksu- maksja raha eest.

Avalikkusesse toodud faktid ei jäta kahtlust, et kultuuriväärtuse teadliku kahjustamise taga on keskerakondlasest saadik Märt Sults ning kõik on toimunud keskerakondliku Tallinna linnavõimu teadmisel. Jälle on see erakond teinud hämaral viisil valimiskampaaniat, ent erinevalt K-kohukeste sildi kleepimistest prügikastidele, on ta suhtunud rahvuskultuuri mõttes olulisse ehitusse nagu prügikasti.

Tallinna linn ja Linnahall AS nõukogul lasub kohustus korrastada kogu Linnahalli välisilme ja ümbruskond. Ma ei räägi ühest seinast, vaid tervest hoonest ja selle ümbrusest. Linnahalli nõukogu peab tagama, et lähinädalatel oleks seintelt eemaldatud kõik kritseldised, lahtised kivid ning selle ümbrus oleks korda tehtud. Euroopa Liidu eesistumine käib juba kolm kuud ja Kultuurikatla läheduses toimuv on häbiplekk kogu linnale.

Teine teema on Eesti riigi tulevikku silmas pidades tunduvalt tõsisem. Kuulsime esimest korda iseseisvas Eestis, et parlamendierakond räägib nii selgelt kultuuri tsenseerimisest ja teatrite kinni panemisest. Varem on neilt kõlanud ka ähvardused kohtunike peade veeremisest ehk õigusemõistmise poliitiseerimisest. Jah, ma räägin EKREst.

Dramaturg Eero Epner tõi oma essees välja, miks EKRE ideoloogia on kurjus. Tema kirjelduse järgi immitseb kurjus läbi meie eetiliste põrandapragude ning kõige hirmutavam on see, et seda ei nähta, ei nimetata ega näidata enam kurjusena. See essee tõi kaasa ähvarduste laine tema NO99 kolleegide ja kogu organisatsiooni aadressil. Kurjus vastas selgelt: kui võimule saame, paneme teid kinni. Ja teised ka, kes ei mõtle nagu meie.

Mina tean kahte riiki, kus poliitoloogid hakkasid argumentide lõppemisel kunsti oma nõudmistele allutama: Nõukogude Liit ja Kolmas Reich. Kui me lähtuksime EKRE ja selle tšinovnikute ideoloogiast, peaksime ära keelama Konrad Mäe, Arvo Pärdi, Friedebert Tuglase ja Eduard Wiiralti loomingut ning lõpetaksime põletatud raamatutega ja pooltühjade näitusesaalidega, kus ripuvad ainult esimehe portreed.

Vahel küsitakse, miks me nii teravalt alati EKRE väljaütlemistele reageerime. Me peame seda tegema ka seetõttu, et mitte ükski teine parlamendierakond seda ei tee. Reformierakonna linnapeakandidaat Kristen Michael ju kinnitas just, et nad soovivad EKREga koalitsiooni moodustada. IRLi poliitikud on aga esitanud seisukohti, mis on äravahetamiseni sarnased EKREga.

Meie suur eesmärk on see, et ka paremliberaalse ja konservatiivse maailmavaate esindajad astuksid üheselt vastu EKRE soovile piirata loomevabadust ja luua riiklik tsensuur. Me saame neile öelda: „Kui peate oluliseks säilitamist, hoidmist, traditsiooni ja juuri, kutsume teid üles kaitsma meie kultuuri, mida radikaalid ning fanaatikud tahavad hävitada, kui see ei väljenda neile meelepärast ideoloogiat.“

Sotsiaaldemokraat:

Väljaandja: Sotsiaaldemokraatlik Erakond
Address: Toompuiestee 16, Tallinn 10137 Telefon: 611 6040
Tellimine, kaastööd ja lisainfo: ajaleht@sotsid.ee

11. septembril avas Riigikogu spiiker Eiki Nestor uue tulise ja tõise poliithooaja

Eiki Nestor
Lasnamäe
nr 981

Eiki Nestor:

riigi reformimisel ei tohi kaotajaks olla demokraatia

Riigikogu esimees Eiki Nestor rõhutas riigikogu uue hooaja avaistungil parlamendi rolli demokraatliku riigikorralduse hoidmisel ja hoiatas katsete eest vähendada selle võimu.

Kõne algul tunnistas Nestor, et tänava möödus üks oluline tähtpäev kuidagi liiga vaikselt. Nimelt täitus 28. juunil 25 aastat päevast, mil rahvas kiitis ülekaalukalt heaks meie põhiseaduse, mis on ühtlasi Eesti vabariigi parim seadus. Nestor tänas põhiseadusliku assamblee liikmeid toona tehtud töö eest, „inimeste õiguste ja vabaduste austamise, eesti keele ja kultuuri hoidmise ja arendamise, avatud maailmale sobiva parlamentaarse riigikorra, ühiskonna ootustele vastava valimissüsteemi põhialuste ja põhiseaduse täitmise tasakaalustatud järelevalve eest“.

Nüüd, mil päevakorral on riigi reformimine, tuleb tema sõnul küsida, mis on muudatuste eesmärk; mida on võita ja mida kaotada. „Kindlasti ei tohiks me lubada endale kaotusi või isegi riske selles, mil nimeks demokraatia. Usun, et me kõik soovime elada enesega toime tulevate inimeste riigis. Ilma demokraatiata pole võimalik sellist riiki luua,“ sõnas spiiker.

Riigikogu liikmete tulevases arvust hoopis tähtsam on tema hinnangul see, mitu erakonda ja maailmavaadet on tulevikus riigikogus. „Neli oli minu meelest liiga vähe. Kolm oleks viimane piir. Kaks aga oleks

kuristiku serval seismine, mille puhul ei saa uskuda, et nii oleks võimalik järjepidevalt riiki juhtida. Viie protsendi valijate toetus ei jäta kedagi rahva valitud kogust välja. Tõsi, see on vaid viis kohta, aga ikkagi. Kui tulevikus annab viis protsenti valijate häältest vaid kaks kohta, siis mida need kaks suudavad ära teha?“ rääkis Nestor. „Väidetavalt ei olevat meie peaministritel, kes peavad hoidma võimuliidus kodurahu ja sobitama eri arusaamu, küllalt võimu. Minu arvates on kõik meie peaministrid sellega hakkama saanud. Kui nüüd anda peaministrile võimalus kabinetist hooga üle sõita, siis on tulemus kergelt ennustatav: kui seni on riigikogu ühe koosseisu ajal keskmiselt kaks koalitsiooni, siis suuremate volitustega peaministri korral on neid vähemalt neli.“

Nestori väitel kätkeb pidev ühest valitsuskriisist teise triivimine endas ohtu demokraatiale, sest valijatel saab ühel päeval villand. „Ajalugu peaks olema meile õpetanud, et tüdimus parlamentarismist võib viia hääletu alistumiseni. Ja andkem au meie eelkäijate tööle ka põhiseaduslikkuse järelevalve asjus. Inseneride keeles öelduna: see masin töötab ja hästi.“

Kõik presidendid ja õiguskantslerid on lähtunud oma volitustest, kohtuvõim Eestis on sõltumatu. Ma ei näe vajadust vähendada rahva valitud parlamendi võimu, luues selle juurde ükskõik kelle palvel kõiki seadusi ja otsuseid kinnitava teise koja, mida rahvas ei vali ja mida sellepärast nimetatakse

põhiseaduskohtuks. Riiki reformides ei tohi kaotajaks olla demokraatia ja kõrgeima võimu ehk valijate otsustusõigus,“ sõnas Nestor.

Ajalugu peaks olema meile õpetanud, et tüdimus parlamentarismist võib viia hääletu alistumiseni. Ja andkem au meie eelkäijate tööle ka põhiseaduslikkuse järelevalve asjus. Inseneride keeles öelduna: see masin töötab ja hästi.

Riigireform saab edukaks siis, kui otsida vastust küsimusele, kuidas võim saaks olla nüüdisaegsem ja avatum. Kui otsida vastust küsimusele, kuidas olla odavam või otstarbekam, siis võib ju see siin-seal õnnestuda, aga samas ka valusalt näppu lõigata, leidis Nestor. Lähikuudel annavad riigikogu tööle sartsu ja särinat kohalikud valimised ja valimistulemused.

Jevgeni Ossinovski
Kesklinn
nr 951

Jevgeni Ossinovski kutsus kokku sotsiaalteadlastest koosneva võrdsete võimaluste nõukoja

Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski ettepanekul loodud Eesti sotsiaalteadlaste nõukoda hakkab analüüsima reformide ja poliitika mõju ühiskondlikule ebavõrdsusele.

Ministri sõnul pole ühiskondliku ebavõrdsuse vähendamine ilma tõenduspõhise poliitikata mõeldav ning just sellepärast tuleb poliitilistel otsustajatel tihendada koostööd sotsiaalteadlastega. „Viimane inimarengu aruanne tõi selgelt välja, et

Eesti vajab ümbermõtestamist,“ rääkis Ossinovski.

Ekspertide tööd hakkab juhtima poliitikauuringute keskuse Praxise juht Tarmo Jüristo, kelle sõnul on nõukoja peamine ülesanne hoida silma peal poliitika kujundamisel. „Nõukoda jälgib ebavõrdsuse olukorda ja dünaamikat Eestis ning pakub välja võimalikke stsenaariume, mida üks või teine poliitiline otsus võib kaasa tuua. Ilma uuringuandmete analüüsi ja tõlgenduseta on seadusandjal raske hinnata oma otsuste mõju ebavõrdsusele,

näiteks seda, kuidas mõni konkreetne seaduseelnõu või maksupoliitika suurendab riski jääda ilma eluliselt vajalikust informatsioonist või teenustest,“ ütles Jüristo.

Nõukoda esitab kord aastas aruande, mis annab süsteemse hinnangu ebavõrdsuse olukorrale Eestis. Nõukotta kuuluvad lisaks Tarmo Jüristole professor Tiit Tammaru, professor Rainer Kattel, Kristina Kallas, professor Anu Realo, Andres Vörk ja Anu Kasmel. 🇺🇸

Tanel Talve: e-Eesti on endiselt äge!

Tanel Talve
Haabersti, 940

Viimasel ajal on avalikkuse teravdatud tähelepanu all olnud meie riigi digitaliseeritus. Paraku pole põhjus positiivne – meie digiriigi vundamendist ehk ID-kaardist leiti turvarisk, ja loomulikult kasutasid kõik, kel vähegi võimalik, seda enda huvides ära. Alates Hanno Pevkurist opositsioonipingilt ja lõpetades meediaga, kelle jaoks on paanika tekitamine, vastandumiste provotseerimine ja asjade suureks puhumine ellujäämise küsimus.

Muidugi, asi on tõsine: meie e-riigi kõige fundamentaalsem küsimus ongi turvalisus. Aga ID-kaardi tarkvaras avastatud teoreetiline turvarisk ei tähenda seda, et e-riigi ülesehitus oleks vigane. Nii suures mahus e-teenustel töötav ühiskond ongi kõrgendatud riskiga, ka turvalisuse vallas. E-Eesti on endiselt äge ja tegelikult meie riigi ja rahva eduka käekäigu jaoks ainuvõimalik!

Võib-olla oli see skandaal meile kõigile ka kasulik. Muidu poleks inimesi ilmselt kunagi sellistest riskidest teavitatudki. Saime kõik targemaks. Ka poliitikutena. Olen aastaid rõhutanud, et uute ja seksikate e-lahenduste loomise kõrval tuleb sama suurt tähelepanu pöörata meie e-riigi turvalisusele. Selleks peab eraldama palju rohkem ressursi ja mõnikord ka südame kõvaks tegema ning prioriteediks seadma süsteemide laitmatu toimimise uute lahenduste loomise asemel.

Mõnevõrra kahju on muidugi, et opositsioonipoliitikud püüdsid seda teemat n-õ kaaperdada, mistõttu ID-kaardi võimalik turvarisk leidis meedia agaral kaasabil kajastamist peamiselt e-valimiste võtmes. Ent kas te kujutate elu ette ilma e-panga, e-maksuameti, e-maanteeameti, digiallkirja, e-tervise, e-kooli jm nii loomulikuks saanud teenusteta? Oleme siis sama abitud kui elektrikatkese korral ja selle kõige kõrval pole e-valimised küll kindlasti see kõige

suurem murekoht.

Eesti on teadlikult otsustanud olla kõige edumeelsem riik maailmas uute tehnoloogiliste lahenduste rakendamises. Me oleme maailma kõige digim riik. Ja see ongi äge! Nüüd on vaja gaasi juurde anda, teha asjad veel paremaks, pöörata tähelepanu sellele, et kõige digim riik peab ka kõige rohkem turvalisusele rõhku panema! Kusjuures me peame aru saama, et tegelikult on kõige suurem turvalisuse tagaja teadlik ja haritud e-estlane.

Kutsun üles viima ellu uusi Vaata Maailma programme! Kui omal ajal andis sihtasutus meie e-riigile vundamenti, õpetades inimestele, mis on kuvar ja hiir, siis nüüd on aeg viia rahvas järgmisele tasemele. Vaatame kõik korra peeglist ja küsime, kas meie arvuti, eriti see aparaat, mida me miskipärast jätkuvalt mobiiltelefoniks nimetame, on meil ikka turvalisuseks muudetud. Arvan, et meile tuleb kasuks, kui oleme selles osas teadlikumad. 🇺🇸

Andres Anvelt: Eesti on turvalisem kui eales varem

Eesti siseturvalisus paraneb veelgi, kui teenistusse asuvad päästemeti tuliuued autod ja maapiirkonnad saavad lähiaastatel juurde 45 piirkonnakonstaablit. Tegemist on ajaloosuurima investeeringuga päästetehnikasse: välja vahetatakse enam kui pool tehnikast ning esimest korda üle kümne aasta politseinike arv suureneb kokku tõmbamise asemel.

Päästeteenistus saab ühtekokku 83 tuliuut autot: 46 põhiautot, 26 paakautot, 8 konteinerautot ja 3 maastikusõidukit. Ostu rahastas 85% ulatuses Euroopa Ühtekuuluvusfond ja kokku lähevad sõidukid maksma ligi 28 miljonit eurot. Siseminister Andres Anvelt oli hea võimalus uusi päästautosid ristimas käia ja nii said kõik põhiautod – needsamad, mida teedel kõige tihemini vuramas näeb – endale nimekonkursi tulemusel nime Krööt. „Päästekomandod on väga mehised, mistõttu on igati sobilik, et päästetööle sõites ja sealt tulles poevad mehed naise kaitsvasse rüppe,“ muhles Anvelt.

Uutele ühe partiina ostetavatele sõidukitele nime andmine on päästemetis juba ammu traditsioon. Nii on inimesi päästma tõtanud Karmas Katariina, Meite Mathilde, Teele, Barbara, Tiiu ja nüüd teeb seda siis Krööt. Päästeteenistuses on aga näiteks ka kaks tõstukat nimega Robert ja Pikk Robert, mis on nime saanud kunagise siseministri Robert Lepiksoni järgi, kelle ajal autod osteti.

Vanad, teenistusest vabanevad põhiautod lähevad vabatahtlikele päästekomandodele. „Mul on väga hea meel, et meil pole mitte ainult rohkem vabatahtlike päästjaid, vaid ka nende varustus paraneb. Muidugi ei päästa hädasolijaid tehnika, vaid ikka tehnikaga toimetavad inimesed, aga parem varustus tähendab ka kiiremat ja turvalisemat päästetööd,“ sõnas Anvelt.

Enamik uutest autodest läheb suurtest tõmbekeskustest välja, suurendades turvalisust just maapiirkondades. Sama eesmärki kannavad 45 uut piirkonnakonstaablit, kes alustavad lähiaastatel väiksemates kogukondades tööd. „Piirkonnakonstaablite töö on ülitähtis kuritegude ennetamisel ja kogukonna turvatunde kasvatamisel. Just nemad on need silmad ja kõrvad, kes aitavad probleeme ennetada ja lahendada kohe, kui need tekivad,“ rõhutas siseminister.

Piirkonnakonstaablite töö on ülitähtis kuritegude ennetamisel ja kogukonna turvatunde kasvatamisel. Just nemad on need silmad ja kõrvad, kes aitavad probleeme ennetada ja lahendada kohe, kui need tekivad.

Samuti saab Eesti juurde 75 kiirreageerijat, millega luuakse kiirreageerimistalitused Ida ja Lääne prefektuuri juurde, kus need seni puudusid. Sellega muutub ühtlasi kiirreageerijate arv kahekordseks. Pa-ranevad ka nende koolitusvõimalused, kui Narvas saab valmis sisekaitseakadeemia kolledž. See on üks mitmest siseturvalisuse niioelda kinnisvaraprojektist: Vändra ja Vastseliina päästekomandod saavad endale aasta lõpus ja uue alguses täiesti uued hooned, näiteks Lihulas ehitatakse suuremaks komando garaaži ning Pärnus käib töö politseinike ja päästjate ühishoone kallal, mis valmib 2019. aastal. 🇺🇸

Andres Anvelt
Kristiine
nr 970

Siseminister Andres Anvelt ja päästemeti uued Kröödad.

Urve Palo: Maksupööre toob enam kui poolele töötasjaskonnast juurde 13. palga

Urve Palo
Viimsi, nr 184

Kuni 1200 eurot teenivate inimeste võit tulumaksuvabast miinimumist aastas

Reformierakonna juhtpoliitikutel oli võimul olles kombeks hoobelda Eesti tohutu arengu ja edusammudega. Kinnitati, et sellest võtavad teised riigid eeskujuna ja see olevat suuresti Reformierakonna teene. Selle kiidulauga ei läinud aga kokku ühiskonna tegelikud valukohad ja probleemid, näiteks palgavaesus ja suur kihistumine.

Tösiasiadele tuleb otsa vaadata. Meie rikkamate ja vaesemate inimeste sissetulekud erinevad enam kui viis ja pool korda, mis on teinud Eestist riigi, mis paistab Euroopa Liidus silma suure majandusliku ebavõrdsusega. Sellele osutab ka OECD viimane raport. Samuti on meie palgavaesuses elavate inimeste osakaal üks kõrgemaid Euroopas. Kümned tuhanded Eesti inimesed teevad täiskohaga tööd, kuid peavad leppima miinimumpalga või töötasuga, mis võimaldab vaevu ots-otsaga kokku tulla. Palgavaesuses siplemine tähendab pahatihti loobumiste jada. Kõhna rahakotiga ei saa endale lubada hambaravi ega ka kino- ja teatriskäike; ei saa reeglina süüa täisväärtuslikku ja kvaliteetset toitu

ega pakkuda lastele paljusid asju ja võimalusi, mis teevad lapsepõlve täisväärtuslikuks.

Erinevalt Reformierakonnast on sotsiaaldemokraadid pidanud palgavaesust üheks põletavamaks lahendamist vajavaks probleemiks. Oleme veendunud, et Eesti arengust ja majanduskasvust peavad osa saama kõik ühiskonna liikmeid. Läinud aasta novembris toimunud valitsusevahetusega õnnestus ajale jalgu jäänud reformierakondlikud maksudogmad murda ja suunata meie maksupoliitika hoolivama ühiskonna teenistusse.

Siinkohal on taas põhjust rääkida praeguse valitsuse suurimast asjast, tugeva sotsiaaldemokraatliku pitseriga maksureformist, mis pakub uuest aastast alates arvestatavat tuge mitte ainult madalapalgalistele, vaid suuremale osale töötajatest. Olen alati pidanud ebaõiglaseks mõtet, et tuleb oodata, kuni Eesti on saanud n-ö piisavalt rikkaks, et kõik võiksid meie ühise pingutuse vilju maitsta. Vastupidi, me ei saa kunagi rikkaks, kui me ei panusta tänana oma inimestesse.

Nüüd – lõpuks – on nii mastaapne ja kahtlemata õige pööre käegakatsutavalt lähedal. Mis siis ligikaudu kolme

kuu pärast juhtub? Paneme õige faktid ritta: 1. jaanuaril kerkib tulumaksuvaba miinimum 500 euroni, millest võidab rohkem kui 80% töötajatest. Kõigile kuni 1200 eurot kuus teenivatele inimestele jääb igal palgapäeval 64 eurot rohkem kätte, mis teeb aasta peale kokku 768 lisaeurot. Seega saab üle poole tööinimestest aastas sisuliselt juurde ühe ehk 13. palga. (2016. aastal sai kuni 750 euro suurust netopalka 57% kõigist töötajatest).

On selge, et maksureform aitab otseselt parandada tuhandete perede ja seal kasvavate laste elujärge. Samuti on selge, et kõvasti kukuvad palgavaesuse näitajad. Aga maksupööre muudab meie ühiskonda tugevamaks ja sidusamaks ning vähendab varanduslikku ebavõrdsust. Oma mõju avaldab see ka majandusele: kui inimestel on rohkem vaba raha, siis kasvavad sisetarbimine elavdab majandust. 🍀

Heljo Pikhof
Tartu linn, nr 279

Heljo Pikhof: Eakate tervise mured suurema tähelepanu alla

ekslik arvamus – vanadus ei ole haigus.

Ühtpidi meie eluiga kasvab tasapisi, kuid kahjuks ei ole kerkinud tervena elatud aastate arv. Kui 2009. aastal oli 65–69-aastastel tervena elada jäänud napilt üle viie ja poole aasta, siis 2015. aastal on see arvutuslikult napilt üle viie aasta. Samal ajal on suurenenud pensionäride kulud tervishoiule, sealhulgas ravimitele. 2010. aastal kulusid 65-aastased ja vanemad tervishoiule umbes 7% väljaminekutest, aga 2015. aastal juba 8,6%.

Meil pole õigust nende kurvastavate tösiasiadega leppida. Eakate kõige olulisem vara on tervis ja selle eest hoolitsemine ei tohi jääda majanduslike võimaluste taha. Ja kui jääb, siis peab riik appi tulema. Seda on viimasel aastal töö- ja tervise ministri Jevgeni Ossinovski ning sotsiaaldemokraatide eestvedamisel ka tehtud. Oleme astunud ja astume veel mitmeid samme selle nimel, et ravijärjekorrad lüheneksid ja arstiabi oleks kvaliteetsem.

Kindlasti on soliidseks ikka jõudnutele abiks sel suvel rakendunud seadus, millega haigekassa toetab pensionäride, aga ka rasedate ja alla aastase lapsega emade hambaravi 85 euroga aastas. Tõus

on muljetavaldav, sest seni hüvitas haigekassa pensionäride hambaravi vaid 19 euroga aastas. Endiseks jäävad hambaproteeside hüvitamise reeglid.

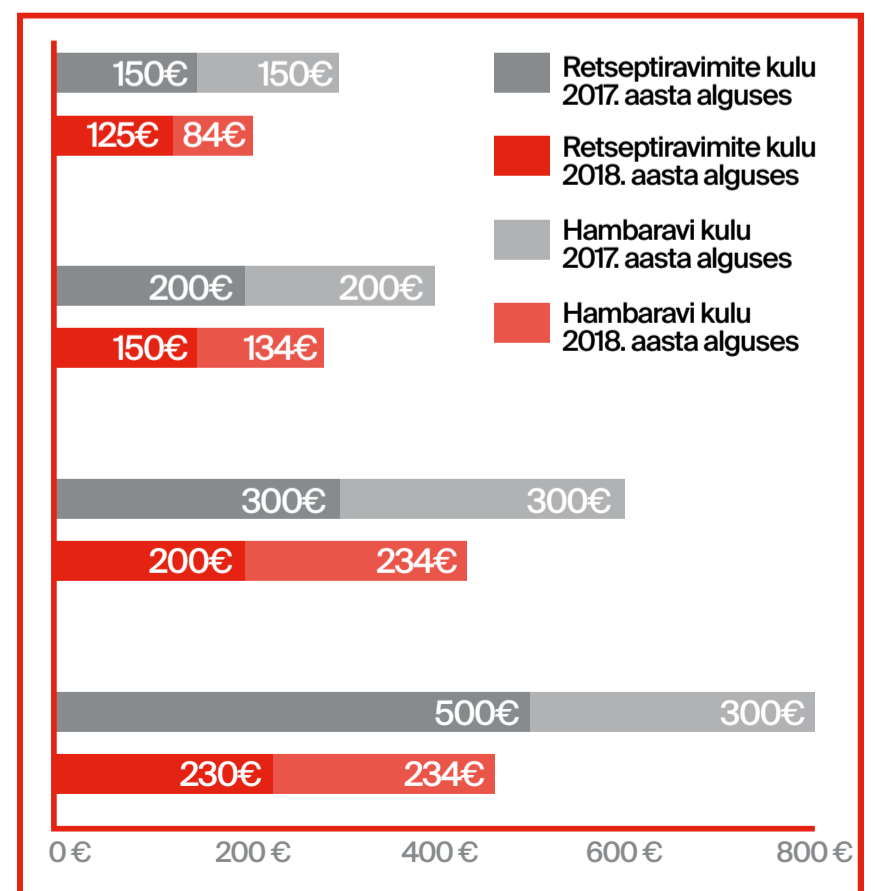
Ees ootab teine kaalukas muudatus eakate patsientide ja krooniliste haigete hüvanguks. Nimelt käivitub jaanuaris täiendav ravimite hüvitamise süsteem, mis muudab retseptiravimid peaaegu 100 000 inimese jaoks odavamaks. Riik kompenseerib 2018. aastast 50% nendest ravimikuludest, mis jäävad vahemikku 100–300 eurot. Kui aastane kulu on suurem kui 300 eurot, kuuluvad ravimid 90% ulatuses hüvitamisele.

Põhimõtteliseks sammuks on kahtlemata ka sotsiaaldemokraatide surve valitsuses kevadel langetatud otsus, mis suunab järgneval neljal aastal meditsiinisüsteemi juurde 215 miljoni eurot. Sellest pöördest võidavad selgelt ka pensionärid. Vanemate inimeste tervise mured leevendamisel on oluline roll ennetusel. Kui seda targalt ja süstemaatiliselt teha ning varakult raviga alustada, siis pikeneb eakate iseseisva toimetuleku aeg. Samuti saab nii hilisematelt tervisekuludelt kokku hoida.

Hea uudis on seegi, et alates

oktoobris hakkab riik esmakordselt maksma üksi elava pensionäri toetust. Üksi elavad vanaduspensionärid saavad kord aastas 115 euro suurust

toetust. On põhjust rõõmu tunda, et laste ja lastega perede toetamise kõrval on riik võtnud fookusesse ka vanemaaliste olukorra parandamise. 🍀

Pole saladus, et aastate lisandudes kipub inimestel tervisehäda- ja haigusjuurde tulema. Eakaid kimbutavad enim südame- ja liigesehaigused ning suhkurtõbi, aga ka depressioon ja teised vaimsed häired. Eestis on vanemaaliste tervis halvem kui enamikes teistes Euroopa Liidu maades. Pikaajalist või kroonilist haigust põeb 65% eakatest meestest ja 70% naistest, mujal Euroopas on see näitaja 40–60%, nagu on välja toonud Tartu Ülikooli kliinikumi dotsent Kai Saks. Doktor Saks on osutanud ka sellele, et mõnede meedikute arvates käivadki kõrgem iga ning tervise mured käik- kääs ning siin ei ole midagi suurt parandada. Mõistagi on see

Helmen Kütt
Viljandi linn, nr 193

Helmen Kütt: Pööre perepoliitikas on parandanud kümnete tuhandete laste heaolu

tuna püsinud esimese ja teise lapse toetust tembeldati küündimatuks, millel polevat rahalist katet.

Tõsi, päris kohe ei õnnestunud meil lastetoetuse tõusu läbi suruda, aga toonane lahing aitas sihile jõudmisele kaasa. Tänu meie järjepidevale võitlusele muutus ühiskonnas valdavaks seisukoht, et riiklik lastele makstav toetus 19 eurot on lubamatult väike summa ja et vaesuses või vaesusriskis kasvavad lapsed on Eesti üks karjuvamaid probleeme, mis vajab kiiret lahendust. Kulus veel mõni kuu ja sotsiaaldemokraadid asusid pidama koalitsioonikõnelusi. Meie valitsusse mineku peamiseks tingimuseks oli, et riigi kohus on pakkuda lastele ja lastega peredele senisest märksa suuremat tuge.

Esimese põhimõttelise otsusena

kasvatamisega hüppeliselt lastetoetusi, mis andis õige pea käegakatsutavaid tulemusi. Veel 4–5 aastat tagasi elas kümnendik Eesti lastest absoluutses vaesuses, mille piiriks loetakse elatusmiinimumi. Teisisõnu kasvas enam kui paarkümmend tuhat last tingimustes, kus pere rahaline kitsikus ohustas nende toimetulekut, tervist ja ka tuleviku väljavaateid. Lisaks puutus 45 000 last kokku suhtelise vaesusega. Paari aastaga suutsime saavutada siin läbimurde ja vähendada enam kui kaks korda süvavaesuses elavate laste osakaalu. Ja kahtlemata on toetuste jõuline tõstmine aidanud tuhandeid lapsi välja vaesusriskist ning parandanud laiemalt nende heaolu. Seega on põhjust uhkust tunda selle üle, et just sotsiaaldemokraadid algatasid Eesti perepoliitikas õige pöördet.

Töö laste vaesuse kaotamise ja peredele suurema kindlustunde andmise nimel aga jätkub. Lastetoetuste kolmekordistamise kõrval (praeguselt 50 eurot jõuab esimese ja teise lapse toetus 2019. aastal 60 euroni) jõustus juulis seadus lapserikka pere toetuse kohta. Riik maksab kolme lapsega perele senise 300 asemel 500 euro suurust toetust. Jaanuaris startis uus elatisabi maksmise skeem, mille abil toetatakse üksikvanemate lapsi, kellele teine vanem ei maksa elatisraha. Septembris käivitus omakorda huvitegevuse toetussüsteem, mis teeb huviringid ja trennid kättesaadavaks lastele,

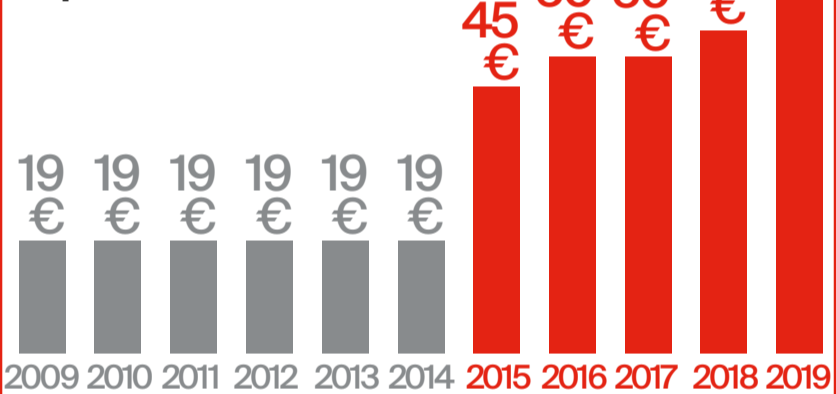
kes ei saanud enne pere kitsikuse või transpordimurede tõttu seal osaleda. Juba sel sügisel asub riigikogu sotsiaalkomisjon ja seejärel parlamendi suur saal arutama vanemahüvitise süsteemi paindlikumaks muutmist. Meie pere-toetuste struktuur on hästi üles ehitatud ja terviklik.

Riik saab ja peab aga jätkuvalt kaasa aitama sellele, et meil oleks rohkem

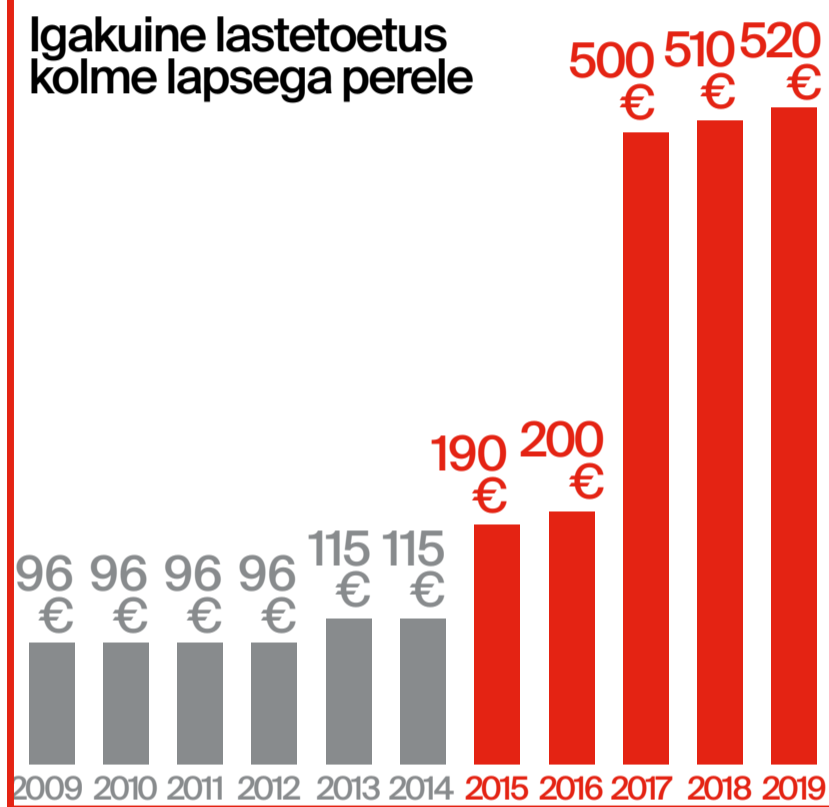
lapsi; et nad sirguksid õnnelikena, ja et emadel-isadel oleks lihtsam lapsevanem olla. Olen ikka öelnud, et milleks meile iseseisvus, kui ei sünni lapsi, kes elu Eestis edasi viivad. Lapsed ei sünni raha tõttu, lapsed sünnivad enamasti armastusest, aga nende kasvatamiseks on vaja raha, turvalist keskkonda ja kindlasti mitmesuguseid teenuseid, näiteks lapsehooldu ja nõustamist. 🍀

On 2013. aasta hilis-sügis ja avalikkuse pilk on suunatud Toompeale. Aastaid lastetoetuste tõstmise eest seisnud sotsiaaldemokraadid võtsid ette radikaalse sammu ja kaitsesid oma keskset eesmärki mitu ööd ja päeva. Meile langes osaks konkurentide halvaks panu: riigikogu ööistungid kuulutati mõttetuks ja ettepanek mitmekordistada kümnekond aastat muutuma-

Esimese ja teise lapse toetus

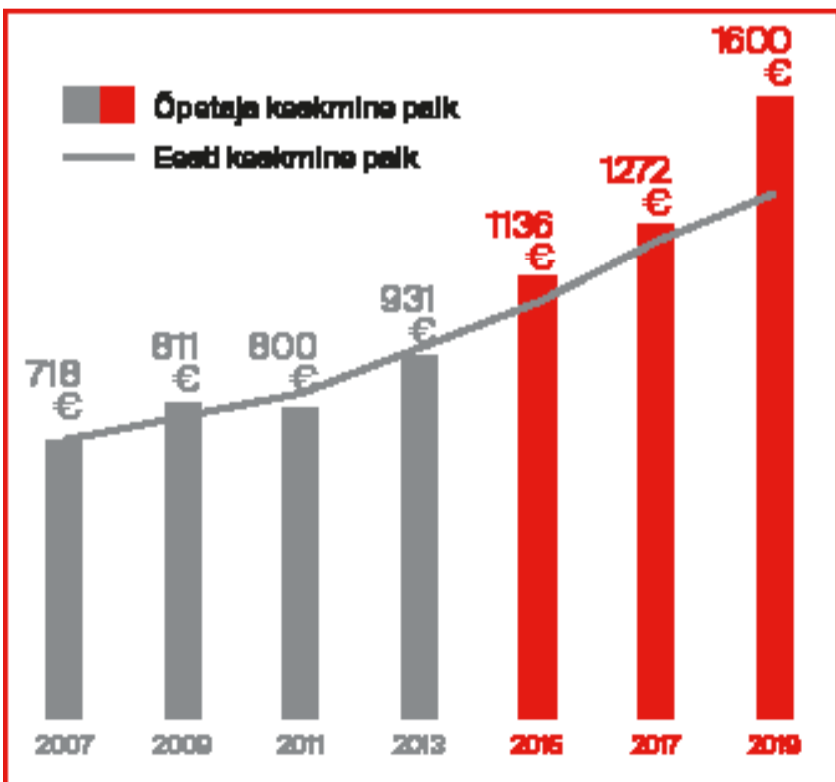
Igakuine lastetoetus kolme lapsega perele

Toomas Jürgenstein: Õpetaja väärtus ja väärrikus

Toomas Jürgenstein
Tartu linn, nr 348

Üheksakümnendate alguses oli paljudel eesti- maalastel võimalik võtta reisisihiks Euroopa. Õpetajatel seostusid need reisisa-

geli mõne sõpruskooli külastamise, koolituse või pedagoogika-konverentsiga. Nii mõnelgi korral oli pärast ametliku programmi lõppu suur tahtmine minna

välismaa kolleegiga kohvikusse, tellida kohv ja saiake või klaas veini ning vahetada kogemusi. Majanduslikult polnud see aga enamasti võimalik, sest nappi taskuraha hoiti olulisemateks asjadeks. Ometi püsib minus sellest ajast kindel veendumus, et idealistliku pildi kõrval õpetajast peaks seda toetama ka väärrikas palk.

Aastad on läinud, kuid õpetaja palga teema on aktuaalne ka praegu. Tõsi, kolleegiga välikohvikus istumist võib õpetaja üldjuhul endale lubada. Tänapäev nõuab õpetajalt aga eüha rohkem väljaminekuid. Õpilastelt ja vanematelt tuleneb ootus, et oma õppe- ainet suudab kõige paremini selgitada kunstioõpetaja, kes on oma silmaga näinud Vincent van Goghi maale; majandusõpetaja, kes on tajunud Silicon Valley toimimist; geograafia-õpetaja, kes on roninud Kilimanjaro tippu; füüsikaõpetaja, kes on kursis suure tuumaosakeste põrgutiga seotud teadustööga jne. Küllap kasvab kokku- puudetest inspireerivate õpetajatega, kes on lähedalt näinud n-õ oma õpe- tatavat ainet, ka noorte soov õpetajaks saada.

Eesti vabariigis pole õpetajaid kunagi unustatud. Neile on jagatud tunnustust, näiteks preemiat aasta õpetaja auhinnagalal; nende töökeskkond on paranenud, palk on tõusnud jne. Samas on juba pikka aega olnud vajadus pisut kiirema palgahüppe järele. Olen ise kogunud, et perekonnas, kus kaks vanemat on õpetajad ja kus kasvab kolm koolis käivat last, pole kerge raha kõrvale panna. Karm reaalsus on, et raha suvise perereisi tarvis on võimalik kokku saada, kuid auto või mõne kodumasina remont võib puhkuseks mõeldud eelarve põhjalikult uppi lüüa.

Mulle tundub, et põhiliselt inimese edule orienteeritud maailmavaade ei mõista päris hästi õpetaja ameti spetsiifikat. Toon lihtsa näite: õpetajal pole üha paremaid tunde andes ja sügavamalt õpilaste probleemidesse süüvides eriti võimalik oma töötasu mõjutada. Olen kuulnud nõuandeid, et õpetaja võtku rohkem tunde või tehku õpetamise kõrvalt muid töid, ent mingist hetkest hakkab siis tundide kvaliteet suure õppekoormuse puhul langema. Samuti võib paljude tundide ja kohustustega koormatud õpetajal kahe silma vahele jääda mõni õpilase probleem,

mis mõjutab vahest kogu tema elu.

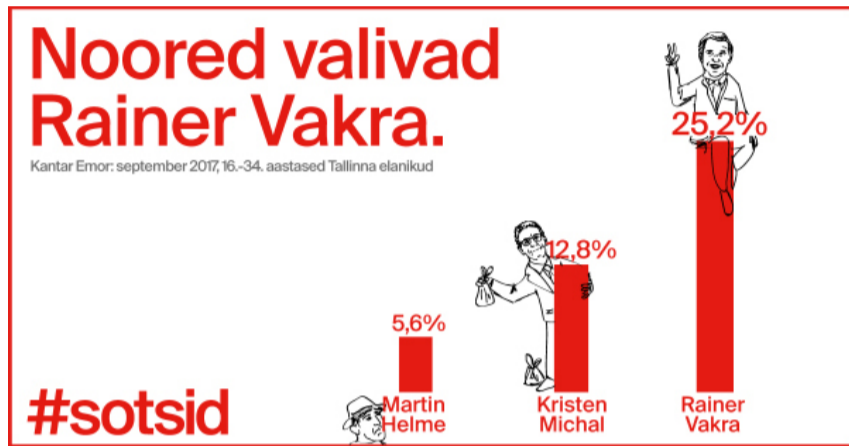
Sotsiaaldemokraadid mõistavad õpetaja töö olemust ehk kõige paremini. See mõistmine algab tõdemusest, et õpetaja pole teenindaja ega tunniandja, vaid tema amet kätkeb loomingulist tööd inimhingedega. Selleks et seda tööd hästi teha, on ühelt poolt vaja majanduslikku kindlust ja valitsus on teinud samme selles suunas. Teisalt on kindlasti vaja üle vaadata koormus, et see võimaldaks olla põhjalik ja loominguline ning tähelepanelik ja abivalmis õpilaste probleemide suhtes.

Pikaajase õpetajana võin öelda, et õnnestunud tunni lõpus on tunne nagu pärast head kontserti või teatri- etendust. Pööre, mis toob meie kooli võimalikult palju sääraseid õppetunde, on kindlasti õige suund. 🍀

Sotside reitingud tõusuteel

Sotside reitingute üle on käesoleval sügisel põhjust kõvasti uhkust tunda. Kantar Emori septembris tehtud uuringu põhjal tõusis sotsiaaldemokraatide üldine reiting rohkem kui 4 protsenti, mis viib sotsid üldises valimiseelses erakondade järjestuses ligi 19 protsendiga kolmandale positsioonile.

Värske Emori omnibuss-küsitluse andmetel on eestlaste lemmik linnapea-kandidaat Tallinnas **Rainer Vakra** (Nõmme, 1018). Vakrale annaksid oma hääle 23,1% vastatunest. Vakra on popp ka noorte seas – teda eelistavad 25,2 protsenti küsitluses osalenud 16-34-aastased noored. 🗳️

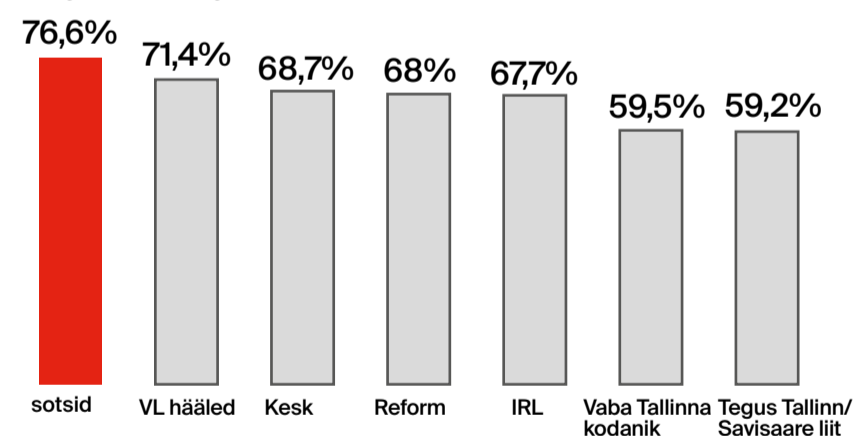
Sotsidel on enim kõrgharidusega kandidaate

Tänavustel kohalikel valimistel kandideerib kokku 1414 inimest. **Reigo Kimmeli** (Kesklinn, 969) poolt läbiviidud uuringu kohaselt on kõige rohkem kõrgharidusega kandidaate sotsiaaldemokraatidel.

Sotside kandidaatidest omavad lausa 76,6 protsenti kõrgharidust ehk siis 128st kandidaadist 98. Kõigest 1414 kandidaadist omavad kõrgharidust 907 ehk 64 protsenti inimest, 447 ehk 31,6 protsenti neist on keskharidusega ning 38 ehk 2,7 protsenti põhiharidusega, 22 olid haridustaseme jätnud märkimata ja mõnel oli ka põhiharidus lõpetamata.

Loe Reigo uuringu kohta lähemalt tema kodulehelt www.kimmel.ee 🗳️

Kõrgharidusega kandidaatide osakaal nimekirjast

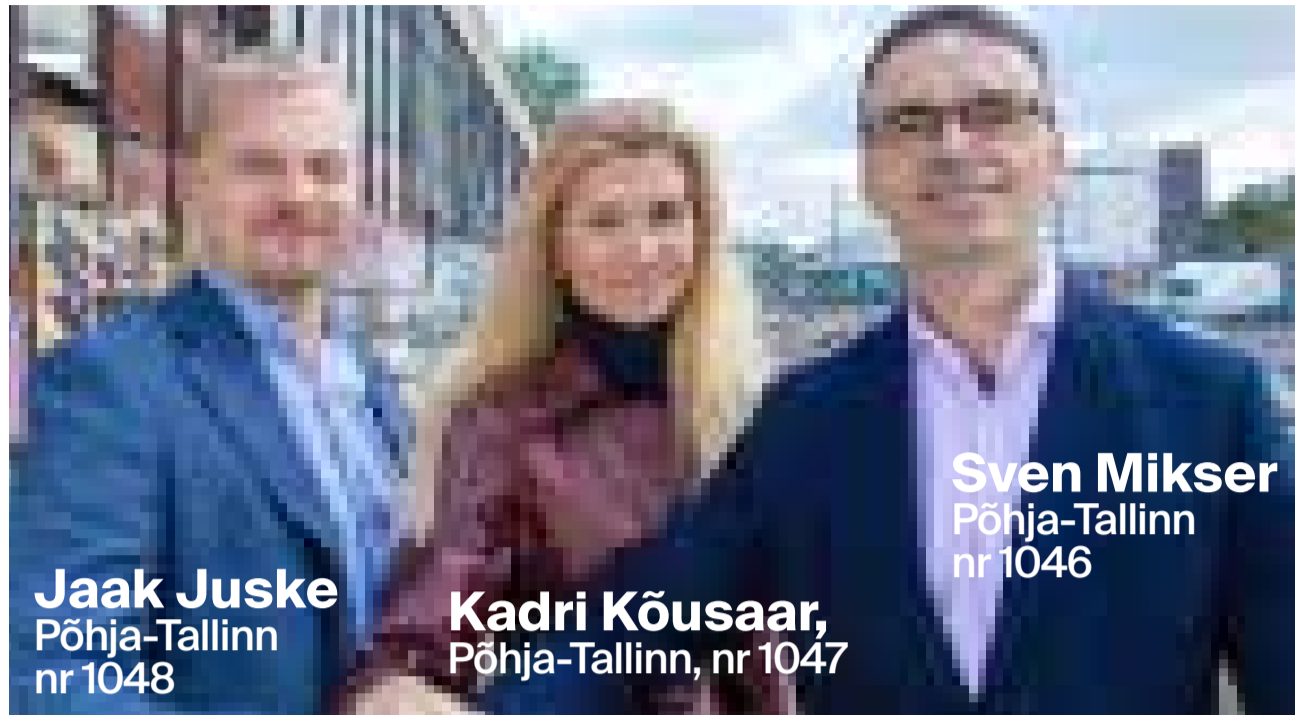

Tallinnasse püstitatakse vene kirjaniku Sergei Dovlatovi auks mälestusmärk

Tallinna sotsid eesotsas kirjaniku **Andrei Hvostovi** ja teiste literaatide **Karl-Martin Sinijärve**, **Maimu Bergi** ja **Kadri Kõusaarega** väljakäidud ideel püstitatakse vene ikoonilise kirjaniku **Sergei Dovlatovi** austuseks Tallinnasse mälestusmärk.

„Tegemist on vene kirjanduse ühe värvikama esindajaga. Eelmisel aastal avati Dovlatovi monument Peterburis ning 2014 nimetati tema järgi üks tänav New Yorgis. Ka Tallinn ja tallinlased mäletavad andekat kirjanikku hästi – maja peal, kus ta elas, ripub mälestustahvel ning tänavu toimusid siin juba viiendat korda ka Dovlatovi päevad. Mälestusmärki, millest aeg-ajalt räägitakse, ei ole me aga senini jõudnud veel paigaldada,“ põhjendab Andrei Hvostov austusavalduse vajadust Tallinna linnapildis.

Aastatel 1972-1975 elas Dovlatov Tallinnas ning töötas ajalehes „Sovetskaja Estonija“. Andrei Hvostov märgib, et just Eestis astus Dovlatov professionaalse kirjaniku teele. Tema tõised elamused ja kogemused ajakirjandusmaailmas on kokku kogutud jutukogumikku „Kompromiss“. 🗳️

Jaak Juske
Põhja-Tallinn
nr 1048

Kadri Kõusaar,
Põhja-Tallinn, nr 1047

Sven Mikser
Põhja-Tallinn
nr 1046

Sven Mikser: Tallinn maailma tõmbekeskuseks

Laulusalm ütleb Tallinna kohta: „... ta tornid paistavad kaugele, nii maale kui ka merele!“ Need värsid ei räägi meile üksnes kodulinna ilust ja mereäärsest asendist. Eelkõige rõhutavad need, et lisaks teedele, mis ühendavad Tallinna Tartu, Pärnu ja Narvaga, on siia ajalooliselt tulnud ka võõrsilt ja meritsi. On ajaloos teinekord tulnud ka mõök käes ja kurjade mõtetega, aga enamasti siiski heatahtliku uudishimu või **ambitsioonikate äriplaanidega**.

Tallinna kui kauba- ja sadamalinna edukus on alati sõltunud ühendustest teiste maade ja linnadega, juurdepääsust nende turgudele, avatusest mujal sündinud ideedele ja uutele teadmistele. Tänapäeval ei liigu ideed ja teadmised enam paigast paika purje-

laevaga, vaid suisa valguse kiirusel. Murrangud tehnoloogia arengus ei sünni mitte sajandite, vaid kuude ja nädalatega. Ent linnade olemus heade mõtete ja majandusliku heaolu vedurina on suuresti säilinud.

Tallinn on kogu Eesti arengu mootor. See on tõsiasi, mille üle tallinlane võib õigusega uhke olla. Aga kestlikult saab ta seda rolli täita üksnes siis, kui sinne elukvaliteet, ärikeskkond ja ühendusvõimalused suudavad edukalt konkureerida teiste Põhja-Euroopa suurte linnadega. Seda on võimatu teha müüride taha kapseldudes. Luua kunsti, kirjandust, muusikat või uusi tasuvaid töökohti, kasvatada õnnelikke ja tulevases elus hakkama saavaid lapsi, lõõgastada puhkehetkel Loomelinnakus või Kultuurikatlas – seda kõike saame teha vaid vaba inimesena avatud ühiskonnas.

Muidugi ei tähenda vabadus ja avatus, et kõik on lubatud ja pahed aksepteeritud. Edukas on üks linn ikkagi siis, kui tema kodanik on nõudlik nii iseenda, kaaskodaniku kui ka avaliku võimu kandjate suhtes. Sest võim, mis valetab ja varastab, ei saa samal ajal kestlikult pakkuda oma kodanikele parimaid hüvesid ja teenuseid ning olla atraktiivne maandumispaika otsivatele ideedele, ettevõtmistele, investeeringutele.

Sotsid on valmis asuma Tallinna tüüri juurde, et teha tupikusse jooksnud linnajuhtimises õige pöörde. Meil on südame ja teadmistega inimesed, kes üheskoos kõigi tallinlastega suudavad teha meie kodulinnast avatud, turvalise ja dünaamilise tõmbekeskuse mitte üksnes väikese Eesti, vaid kogu Läänemere piirkonna ja Põhja-Euroopa jaoks.. 🗳️

Uued tegijad sotside ridades!

Ants Johanson
Tartu, nr 306

Ants Johanson on tuntud peamiselt pärimusmuusiku ja kultuurikorraldajana, kuid teda leiab nii saatejuhi rollist. Ta on avaldanud publikatsioone rahvamuusikast, autorilaulust jne.

Ants on korraldanud Viljandi Pärimusmuusikafestivali, Tartu Hansapäevi ja mitmeid teisi sündmusi.

Tõnu Oja
Harku, nr 145

Tõnu Oja on tunnustatud ja armastatud filmi-, seriaali- ning teatrinäitleja. Ta on töötanud Tallinna Linnateatris, olnud vabakutselise näitleja ning alates 2003. aastast on ta Eesti Draamateatri hingedikirjas.

Aga Tõnu käärib vajadusel ka käised üles ja ehitab maja, kogub kive, sõidab kummipaadiga ning püüab koos naabrimehega kala.

Tõnu on aastate jooksul kogunud ka hulga mainekaid teatriühindu.

Erik Orgu
Pirita, nr 1038

Erik Orgu on tervisliku toitumise nõustaja, kes on aidanud tuhandet eestimaalastel oma toidulauda tervislikumaks muuta. Nüüd on Erik võtnud südameasjaks laste tervise – tema ambitsioonikas plaan näeb ette kõigi pealinna 120 lasteaia menüü põhjaliku ümberkujundamise, sest „Eesti lapsed söövad liiga palju sousti“, nagu ta ütleb.

Erik on elanud ja töötanud Londonis, koostanud täiskasvanutele tervislikke toitumiskavasid, loonud mitmesugused toiduretseptid ning lööb kaasa mitme Tallinna restorani töös.

Eesti rahvas on viimasel ajal hirmsasti kartma hakanud. Näitleja Jaak Prints rääkis sotside poolt ellukutsutud olulise tähtsusega riikliku küsimuse „Eesti demokraatia ohud ja väljakutsed“ arutelul Riigikogus nii enese kui teiste hirmust. Jaak Prints raputav kõne on allolevalt avaldatud täismahus.

Jaak Prints riigikogule: me ei pea kartma!

Lugupeetud Riigikogu esimees, head viimased saali allesjäänud Riigikogu liikmed ja kõik need, kes töö tegemise asemel arvutis istuvad ja ülekanne vaatavad. Minu nimi on Jaak Prints, ma olen näitleja ja ma kardan.

Ma ei tahtnud siia tulla. Kui mulle helistati ja küsiti, kas ma ei sooviks uuesti rääkida teemadel, millest ma olen juba kõnelenud, ütlesin ma mitu korda „ei“. Sest ma kartsin ja kardan ka praegu. Ma ei kartnud viis aastat tagasi. Kohe päris kindlasti ei kartnud ma kümme aastat tagasi, kui ma olin noor, minu rakud asendusid regulaarselt, ning tundus, et võin kõike teha. Nüüd ma kardan. Ja ma arvan, et te kõik teate väga hästi, mida ma kardan. Mis juhtub siis, kui ma siit minema lähen ning teie kindlusest linna jaltan. Mis juhtub Facebookis, Twitteris, kommentaariumites, portaalides. Ma ei näe seda, ma ei käi sotsiaalmeedias, Facebookis on liiga palju ilusaid inimesi, ma ei saaks sealt kunagi välja – ma ei näe seda, mis juhtub, aga ma tunnen seda.

Ent ei ole just kõige geniaalsem mõte tulla parlamendi ette oma argusega kelkima. Põhjus, miks ma täna siin olen, on väga lihtne: mulle tundub, et ma ei ole ainuke, kes kardab. Mulle tundub, et terve Eesti kardab.

Keda kardad, Eesti? Kas sa kardad Venemaad? Kas sa kardad Euroopat? Kas sa kardad pagulasi? Kas sa kardad neid, kes pagulasi kardavad? Kas sa kardad liiga suurt meteoriiti, mis ühel päeval tühjusesse ilmub ja ilma ühegi loogilise seletusega just meie poole suuna võtab? Kardad sa, et me rahvusena kaome? Kardad sa, et rahvusluse sildi alla poevad ka need, kes pöörduvad teiste rahvuste vastu? Kardad sa, Eesti, et meid on liiga vähe – seda oled sa ju alati kartnud. Kardad sa meie keele häbumist? Kardad sa meie ajaloo, kultuuri, tuleviku, lootuste, unistuste purunemist? Või kardad sa, Eesti, et pööraste muutuste trummel, mis keerleb üha hüpnootilisemal moel, raputab paigast me vähesegi kindlustunde? Kardad sa vaesust? Kardad sa viha? Kardad sa ebavõrdsust? Sest mina kardan seda kõike.

Aga lubage, ma räägin teile keldestki, kes ei karda. Chris Nocco on piltide järgi otsustades umbes 45-aastane. Tema juuksed on alati lühikeseks

põetud, need on aastate ja Florida päikeses käes veidi heledamaks pleekinud, meenutades natuke kulunud autorehvide nukrat tooni. Viimastel aastatel on näha ka hallide salkude lisandumist, sest tema töö ei ole kerge. Kui teda guugeldada, on näha fotosid, kus tema selja taga on peaaegu alati USA lipp. Chris Nocco naeratamas. Andmas intervjuud. Näitamas vanglapõgeniku fotot. Istumas ühel üritusel oma perekonnaga esireas, pere kolmest lapsest noorim, alles imik tema rinnal. Chris Nocco on lõpetanud mitu kõrgkooli ja töötanud aastaid idaranniku korrakaitseüksustes. Ta oli kohal, kui toimus 9/11 ning ta uuris Washingtoni tulistamisi. Ta mängis nooruses heal tasemel jalgpalli, kuulub Rotary klubisse, on aktiivne kirikuskäija, tema naise nimi on Bridget ning viimased kuus aastat on ta olnud Pasco maakonna šerif. Oma viimase tähelepanu äratanud üleskutse tegi ta alles paar nädalat tagasi. „Don't shoot at the storm!“ ütles tubli Chris Nocco. „Ärge tulistage tormi pihta.“ Sest inimesed tegid seda. Floridale lähenes keerisorm, hävingut ja kaost töötav orkaan, ning inimesed, kes tajusid, et kohe saabub nende elu igavesti muutev sündmus, mille ees nad on jõuetud, võtsid välja relvad ja tulistasid orkaani pihta. Aga see ei peatanud orkaani. Orkaan tuli ikkagi.

Ma ei ole kunagi kohanud Chris Noccot. Kogu info, mis ma tema kohta praegu teile ütlesin, guugeldasin ma netist nelja minuti ja 22 sekundiga. Jah, ma panin stopperi käima. Ma tahtsin teada, kui kiiresti on võimalik panna kokku enam-vähem terviklik pilt mõne inimese kohta, keda ma pole kunagi kohanud ega kohta ka tulevikus. Ja kõik, mis mul oli vaja, et hakata langetama selle inimese kohta juba ka moraalseid hinnanguid, näiteks öelda tema kohta „tubli“, oli korralik ruuter, sülearvuti ja neli minutit ning 22 sekundit. Ja nii see käibki. Meie maailmapilt ei moodustu enam kogemustest. Me ei õpi tundma teist inimest ega ühiskonda enam seeläbi, mida me tema kohta teame, vaid selle järgi, mida temast räägitakse. Me elame maailmas, mis põhineb kuulujuttudel. Ning jah, muidugi ei saa me ise kogeda kõike, sest kuidas teha kindlaks näiteks universumi ehitust isikliku kogemuse kaudu? Kas keegi teist teab, mida lüpsja lehmade juures tegelikult teeb?

Foto: Erik Peinar

Paljusid asju me tõepoolest ei tea. Ja siis me usaldame teisi. Ent mida teha, kui need teised meile valetavad? Teadlikult valetavad?

Mõned hirmud on põhjendamatud. Aga siis on ka hirmud, mis on põhjendamatud, kuid millele tegelikult on olemas vastused, mis võiksid meie hirme vähendada. Hiljuti istusime oma tavalisega augustiõhtus lõkke ääres, juba hämarus ning selle hämaruse sees liikusid jutud muidugi sinna, mis meid kõiki alati kõige rohkem rõõmustab ja hirmutab – tulevikule. Mu tavalis, kellest mõnda tunnen juba kauem kui 30 aastat, arvasid, et see ei ole hea, kui siia tuleb liiga palju pagulasi, ja miks nad ei peaks tulema, kui nad hakkavad iga kuu saama 2000 eurot toetuseid. Ja ma saan sellest hirmust aru. Mulle ei meeldiks see samuti. Minu arvates oleks see ebaõiglane. Ainult et kui ma palusin seda kommenteerida inimestel, kes igapäevaselt ja juba aastaid teemaga tegelevad, ütlesid nad, et see on võimatu. Mitte ükski pagulane ei hakka kunagi saama 2000 eurot kuus.

Mõned inimesed kardavad, et kooseluseaduse legaliseerimine toob kaasa selle, et nende lapsed hakkavad homoseksuaalideks. Seda hirmu ma ei mõista, aga ma kuulan ikkagi, sest alati tuleb kuulata. Mis siis, et kõik teadusuuringud, kõigi riikide praktiline kogemus ning ka bioloogilised seaduspärad kinnitavad, et homoseksuaalsus ei ole hobi, mida praktiseeritakse nii, nagu minu vend kogub tikutopse, vaid midagi muud – see ei muuda nende inimeste hirmu naeruväärseks.

Kardetakse veel, et meie keel ja kultuur kaovad, kui siia tulevad islamiusulised inimesed. Täiesti arusaadav hirm, seda hirmu tuleb mõista ning sellest kõneleda, mitte seda alandada – aga ka mitte seda teadlikult õhutada. Ka mina kardaksin keele ning kultuuri kadumist, sest mõlemad tähendavad mulle väga palju. Mulle meeldivad traditsioonid, juured, pärand. Aga kui vaadata numbreid, vaadata tegelikult, ja kuulata rahulikult meelt ja tervet mõistust, mitte oma hirmu, siis mitte ükski fakt ei toeta seda hirmu. Viimase viie aasta jooksul on tulnud Eestisse nii vähe pagulasi, et nad mahuksid ära ühte viiekorruselisse majja, aga kuna neist on omakorda paljud lahkunud, siis tegelikult kolmekorruselisse. Üks kolmekorruselise maja, head Riigikogu

liikmed. Kaks püstakutäit inimesi ei hävita eesti keelt ega eesti kultuuri, sest meie keel ja kultuur ei ole nii nõrgad, et nende hävitamiseks piisaks ühest ühistu koosolekust. Aga veel kord: ma saan neist hirmudest aru.

Keda kardad, Eesti? Kas sa kardad Venemaad? Kas sa kardad Euroopat? Kas sa kardad pagulasi? Kas sa kardad neid, kes pagulasi kardavad? Kas sa kardad liiga suurt meteoriiti, mis ühel päeval tühjusesse ilmub ja ilma ühegi loogilise seletusega just meie poole suuna võtab?

Me ei tohi väita, nagu oleksid need hirmud mõttetud, aga me ei tohi neid hirme ka üles piitsutada. Me ei tohi öelda, nagu poleks meil midagi rääkida inimestega, kes kardavad, aga me ei tohi ka kutsuda inimesi üles mitte otsima vastuseid. Kui nelja minuti ja 22 sekundiga on võimalik luua endale pilt täiesti võõrast inimesest, siis kujutage ette, mida on võimalik teha 24 tunniga. Kahe nädalaga. Piisab ka vähemast. Piisab AK vaatamisest või hommikul ajalehe avamisest ning meie hirmud saavad toitu. Ja need ei ole väljamõeldud sündmused: rünnakud Turus ja Helsingis, rünnakud mujal, rünnakud igal pool. Nagu ei ole väljamõeldised ka vaesumine ja ebavõrdsus. Väljamõeldiseks ei ole palgalõhe ega kihistumine, homode söimamine ega naabri solvamine. Väljamõeldiseks ei ole hirmud tuleviku ees. Väljamõeldiseks ei ole hirmud selle ees, et minu töökoha võtab keegi teine: keegi haritum, keegi odavam, mingi masin. Me kõik tunneme neid hirme. Mina tunnen. Ja ka teie tunnete neid hirme. See saal siin on pankadele kokku võlgu

rohkem kui seitse miljonit eurot: mis saab siis, kui te töö kaotate? Kas te ei tunne vahel seda hirmu?

Terve Eesti kardab. Ajad ongi segased. Ajad ongi turbulentsed ja kiiresti muutuvad. Mis aitab? Kust mina tean. Ma olen näitleja, äraelamiseks juhin firmade piduõhtuid ja loen järgmisel päeval nende konkurentide reklaame. Olen suutnud natuke kõrvale panna, nii et kunagi õnnestub ehk osta endale majake, mida oleks võimalik nimetada koduks. Ent kindlasti ei saa ma seda soovitada riigile, sest riik ongi meie kodu. Aga on üks mõte, mida ma tahaksin jagada. See mõte on lihtne ja ta on järgmine: orkaani pihta tulistamine ei ole lahendus. Hirmude teadlik ja valedega üleskütmine, seejärel relvade kättejagamine ja kogupaugule õhutamise ei ole lahendus. Palun ärge tehke nii. Inimeste õigustatud hirmude konverteerimine häälteks ei ole lahendus, vaid see on küüniline poliititehnoloogia ehk teisiseõnu – argus. Kuid te teate seda ju isegi.

Aga lahendus ei ole ka see, kui inimeste hirmude üle naerda. Kui pidada neid mõttetuteks. Kui neile ette heita, miks nad ei tea juba ise „õiget informatsiooni“, ei loe „õigeid allikaid“, miks nad ei istu hommikust õhtuni OECD ja OSCE raportites ning ei jooni sealt alla kohti, mis nende hirme leevendaksid. Ei saa inimestele ette heida, et nad kardavad seda, mida nad kardavad. Hirm on päris, ükskõik kui alusetult see on tekkinud. Ja seda ei võta ära hirmu naeruvääristamine ning ei aita kedagi ka tema hirmude võimendamine. Lahendus on hoopis turvatundes, mida teie – riigijuhid – saate meile keerulistel aegadel pakuda. Ma usun, et paljud teist tegelevad probleemide õhutamise asemel nende lahendamise. Soovin teile selleks palju jõudu. Aga ärge unustage siis meid, kes me kardame. Ärge unustage meile selgitamast. Ärge unustage meiega rääkimast. Meiega, kes me oleme teie klassiõed, kes me parandame teie hambaid, kes me sõidutame teid Uberiga tööle või müüme teile naistepäeva hommikul lilli. Mõistke meie hirme, aga ärge tekitage neid. Sest me oleme nendes hirmudes koos. Nagu me oleme ka kõiges muus ja alati – koos.

Aitäh. 🍀

**Barbi Pilvre
Pirita
nr 1037**

 Barbi Pilvre Tallinna loomade
varjupaigas kõutsijõmmiga.

Suur võit: Eestis keelustati viimaks loomatsirkus

Riigikogus võeti septembri lõpul vastu loomakaitsjate ja sotsiaaldemokraatide koostöös algatatud loomakaitseseaduse muutmise eelnõu, mis ei luba alates 2018. aasta 1. juunist kasutada metsloomi tsirkuses ja muudel avalikel üritustel.

„Eestis ei ole enam kohta tsirkuse külalistruppidel, kes loomi mööda esinemispaiku ringi veavad ja inimese loodud n-õ komöödiastenaariumite järgi solgutavad. Loomade piinamine ja areenil alandamine lõpeb ära. Tsirkus on juba muutunud ja peab muutuma veelgi esteetilisemaks ja eetilisemaks,“ ütles Barbi Pilvre.

Tänapäeval aitavad loomad inimeste tuju tõsta ju ka moodsa tehnika vahendusel – olgu selleks näiteks pesade lähiste või söötmisspaikadesse paigaldatud vaatluskaamerad, mille abil saab jälgida loomade igapäevaseid toiminguid. 🐾

Pille “Nami-Nami” Petersoo soovitab: Möldri õunakook

Lihtne ja mõnusalt rabeda tainaga õunakook, mille võid teha just nii magusa või vähemagusa, kui ise soovid. Taina sees suhkrut ei ole, kogu magusus tuleb täidises olevatest õuntest ja neile lisatud suhkrust.

Tuhksuhkrut puista peale nii, nagu oleks mölder jahu lauale puistanud :)

Sulata või, sega juurde hapukoor, jahu ja sool. Sõtku ühtlaseks – tainas on enne jahutamist üsna pehme. Pane pooleks tunniks külmkappi. Võta jahtunud tainas ja rulli kergelt jahusel laual suureks ristkülikuks (või kaheks väiksemaks ristkülikuks), asetage pool tainast väiksema ahjuplaadi peale (u 30x35 cm). Peale pane õunaviile või õunapüreed, puista üle kaneeli ja suhkruga. Kata ülejäänud tainaga, määri pealt lahtiklopitud munaga. Küpseta 200-kraadises ahjus umbes 35-40 minutit, kuni kook on pealt kaunit kuldne. Lase veidi jahtuda, siis puista peale hästi lahke käega tuhksuhkrut. 🍏

Tainas:

200g head võid
200 head hapukoort
350g nisujahu
noaotsatäis soola

Täidis:

600-700g viilutatud õunu või
paksemat õunapüreed
1tl kaneeli
maitse järgi suhkrut

Määrimiseks: muna

Peale: tuhksuhkrut

Pille Petersoo Viimsi, nr 192

Pille Petersoo on toiduhuviline sotsioloog, keda huvitab nii rahvuslik identiteet kui toidukultuur.

Pille on Nami-Nami.ee portaali asutaja ja eestvedaja, andnud välja mitmeid kokaraamatuid ning teinud kaastööd paljudele meediaväljaannetele. Juba viiendat aastat toimetab ta igakuiselt ajakirja Kodu & Aed kööginurka.

Kas sul on liikmemaks makstud?

Liikmemaksu maksmine ei ole mitte ainult põhikirjaline kohustus, vaid annab sulle võimaluse kaasa rääkida erakonna suundades. Liikmemaksu tasumisega toetad oma piirkonna tegevusi ja tugevdad erakonda.

Liikmemaksu suurus:

5 eurot aastas - töötule, pensionäride, õpilasele ja üliõpilasele;

10 eurot aastas - isikutele, kelle sissetulek on alla 1000 €

ühes kalendrikuus

20 eurot aastas - isikutele, kelle sissetulek on üle 1000 €

ühes kalendrikuus

Sotsiaaldemokraatlik Erakond

SEB Pank EE711010022000260009

Swedbank EE762200221015674174

Sinu panus loeb!

	Korter (lühend.)	Kummuli V. kriips lisaks	Labase sidusega riie	SDE Tallinna piirkonna ase-esimees	Romaani "Oös on asju" (1990) autor	Sine loco	Sotsid ... (VASTUS)	Geoloogilise ajaarvamise suurim ühik												
SDE Pärnu piirkonna esimees							○													
Radius		SDE Keila osakonna esimees Pihhof, Kütt, Saar, Liivat on SDE ...					○													
Tagapõhi						2 x täht SDE Helme-Tõrva osak. esimees ... Tamm	○													
		Rootsi kroon SDE Tallinna piirkonna esimees			Total Variety Network Hiina pindalaühik		○													
Põhja-Korea naaberriik							○						Petšora jõe lisajõgi							
...maasikas				... keel (uusindia kirjakeel) SDE Läänemaa piirk. aseesimees			○													
Kirjanduse Selts			Hobusepiimast kääritatud jook Ubi bene, ... patria				○													
Pealinn Euroopas					Ocular ischemic syndrome Tara		○						SDE Vinni osakonna esimees ... Reimann Linn Suurbritannias							
Ants Aasamets on SDE ... osakonna esimees						Galina Auaste	○													North Millegi ees olev ala
	Vana naine (hellitlevalt) ... ja tagauks						○						... Kapi ooper "Tasuleegid" Aeg (inglise k.)							
Early Helladic			Helipea Jalamaid				○													Noot SDE Vasalemma osakonna esimees
Jalgpall on parem kui ...					Jalalaba Seinavalgusti		○													Küsisõna SDE minister
Tehiskeel				Rootsi ja Liivimaa aadlisuguvõsa Mulk			○													
Umbes		Zimbabwe pealinn Ristsõna					○						Arstliku Töö-eksperitiisi Komisjon American English							
Korvpallur ja korvpallitreener (1930-2007)							○						Humorist Volt							
2 x täht			Rand põhjarrannikul			Näitleja	○													

Sotsid ...